

KATSAUKSIA

ROHINGAT: BURMAN ETNINEN VÄHEMMISTÖ NUMERO 136?

TIINA AIRAKSINEN

Kansanmurhaa muistuttava rohingojen vaino on saanut laajan kansainvälisen huomion, mutta tilanteelle ei ole lukuisista yrityksistä huolimatta keksitty ratkaisua. Burman hallitus ei suostu hyväksymään rohingojen-identiteettiä ja näkee heidät uhkana maan buddhalaisen demokratian kehitykselle.

Rohinga-muslimit ovat Burman (viralliselta nimeltään Myanmarin liiton tasavalta) tunnetuin ja syrjityin vähemmistö. Kofi Annanin johtama neuvoa-antava komitea julkaisi elokuussa 2017 raportin, joka käsitteli Rakhinen osavaltion etnisten ryhmien suhteita. Valtaosa Burman rohingoista asuu juuri Rakhinen osavaltiossa. Komitea toi esille alueen humanitäärisiä ongelmia ja se ehdotti lukuisia toimintamalleja väkivaltaisuuksien ehkäisemiseksi. Suosituksiin kuului myös osavaltion kehittäminen taloudellisesti, sosiaalisesti ja poliittisesti. (Advisory Commission on Rakhine State, 2017b.) Päivä raportin julkaisemisen jälkeen aseistetut rohinga-muslimikapinalliset hyökkäsivät osavaltion armeijan ja poliisin tukikohtiin. Armeijan vastaiskuissa on sittemmin kuollut useita satoja ihmisiä ja sadat tuhannet rohingat ovat joutuneet pakenemaan taisteluja rajan yli Bangladeshiin.

Utinen ei ole uusi, sillä rohingat ovat paenneet ja palanneet Burmaan vuosikymmenien aikana lukuisia kertoja. Rohingojen aseman ymmärtämiseksi on tarkasteltava maan kolonialistista historiaa ja sen itsenäistymisen jälkeisen ajan sotilasjohtoista hallintoa, jonka demokraattisena keulakuvana on rauhannobelisti Aung San Suu Kyi. Hänen johtamansa Kansallinen demokratialiike sai murskavoiton paikallis- ja parlamenttivaaleissa vuonna 2015. Voitto oli kitkerä kompromissi, sillä sopimuksen mukaan presidentti sekä puolustuksesta, raja-asioista ja sisäpolitiikasta vastaavat ministerit ovat tällä hetkellä armeijan nimittämiä. Käytännössä armeija koordinoi poliisin toimintaa Rakhinen osavaltiossa.

Merkittävin ongelma on rohingojen kansalaisoikeuksien puute, sillä Burmassa 1980-luvun alkupuolella tehdyssä kansalaisuuslakien uudistuksessa rohingat menettivät kaikki oikeutensa. Saman lain mukaan 135 muun ryhmän kansalaisuus vahvistettiin. Lain mukaan Burman etnisesti alkuperäisiä kansoja ovat alueella jo ennen vuotta 1823 asuneet ryhmät. Liittovaltion virallisen tulkinnan mukaan ensimmäiset rohingat saapuivat alueelle vasta vuosina 1824–26. He ovat siis Bangladeshin siirtolaisia, bengaleja, joilla ei voi olla maan kansalaisoikeuksia. Bangladeshin viranomaisten mukaan rohingat ovat Burman siirtolaisia eivätkä he saa automaattisesti maan kansalaisuutta. Bangladeshissä asuvien rohingojen kansalaisuutta ei ole vahvistettu.

Burman enemmistön buddhalaisen identiteetin rakentamiseen ei ole perinteisesti hyväksytty vähemmistöjä. Tarkemmin vielä, burmalaisen kansallisen identiteetin rakennuksessa joitakin etnisiä vähemmistöjä on siedetty ja toisia ei ole hyväksytty. Burman nykyationalismin rakentaminen on periaatteeltaan buddhalaisen uskonnon arvomaailman vastainen. Buddhalaisen yhteisön pääperiaatteita ovat olleet uskonnollinen suvaitsevaisuus, sosiaalinen osallistuminen ja yhteenkuuluminen. Uskonnon eettiset arvot kunnioittavat ihmiselämää ja vastustavat väkivaltaa. Uutena ilmiönä ovat buddhalaiset aktiivimunkit, jotka levittävät sosiaalisessa mediassa rohingoja ja islamia kritisoivaa propagandaa. Heistä kuuluisin on U Wirathu, jonka Facebook sivut suljettiin vihapuheen levittämisestä Facebookin toimesta helmikuussa 2018 (*Straits Times* 2018). Wirathu vertasi puheissaan muslimeja eläimiin ja petokaloihin, jotka tulee tuhota.

Buddhalaisten järjestämien muslimivastaisten mielenosoitusten kerrotaan osallistujien mukaan olevan buddhalaista yhteisöä ja kansallista identiteettiä puolustavia toimia. Aktiivimunkin mukaan buddhalaisten vastarinta on ”uskonnon suojelua, mutta myös kansan ja maan suojelua”. Buddhalaiset munkit edustavat maan historiallista jatkumoa ja ovat yhteisönsä arvostettuja jäseniä, joiden julkilausumiin luotetaan ja uskotaan. Toisaalta munkien väitteet alueen radikalisoituvista muslimeista ovat osin perusteltuja. Muslimien hyökkäykset valtion armeijaa vastaan ovat saaneet merkittävää propagandatukea esimerkiksi Islamilaiselta maailmanliitolta. Erityisesti Saudi-Arabia on rahoittanut ja antanut sotilaallista tukea ääri-islamistisille järjestöille, ja tukea on saanut myös rohingojen militanttijärjestö *Aragkan Rohingya National Organisation* (ARNO), jonka tavoitteena on ollut muun muassa perustaa rohingoille oma islamilainen valtio.

Suurin haaste ovat Burman buddhalaiset, jotka eivät hyväksy rohingojen identiteettiä. Tästä esimerkkinä on Aung Sanin koolle kutsuman neuvoa-antavan komitean raportissa työlle asetetut rajoitteet. Niistä tärkein rajoite oli nimi, jolla rohingoja saa kutsua. Komitea ei saanut käyttää raportissaan termejä bengali tai rohinga, joten käytettäviä nimiä ovat muslimit tai Rakhinen alueen muslimit. Bengali ovat burmalaisen enemmistön termi ja kuvaus

siirtolaisryhmästä, joille ei voida antaa kansalaisoikeuksia. Lopputuloksena kansainvälisen ryhmän laatima raportti taipui siis painottamaan rohingojen muslimi-identiteettiä ja toisaalta islamin uskontoa.

Sinäällään pieneltä ja neutraalilta tuntuva vaatimus nimen käytöstä kuvaa Burman hallituksen haluttomuutta esittää edes terminologisia vaihtoehtoja konfliktin ratkaisuprosessin aloittamiseksi. Hallituksen mielestä rohingoilla ei tule ollakaan kansallista nimeä, toisin kuten 135 muulla vähemmistöllä. Rohingoille oma nimitys on merkityksellinen. Se liittyy ryhmän etnisesti ja historiallisesti Burman valtioon ja luo historiallisen oikeutuksen heidän identiteetilleen Rakhinen osavaltiossa. Burmassa asuvien rohinga-muslimien historiallisesti perusteltua olemassaoloa vahvistaa nimenomaan oma identiteetti ja tulevaisuuden toive tulla hyväksytyksi maan 136. vähemmistönä.

Kirjallisuus

- Advisory Commission on Rakhine State (2017b), *Towards a peaceful, fair and prosperous future for the people of Rakhine: Final Report of the Advisory Commission on Rakhine State*. http://www.rakhinecommission.org/app/uploads/2017/08/Final-Report_Eng.pdf
- Barr, Michael D. (2010), "Religious nationalism and nation-building in Asia: an introduction", *Australian Journal of International Affairs*, 64:3, 255–261.
- Gravers, Mikael (2015), "Anti-Muslim Buddhist Nationalism in Burma and Sri Lanka: Religious Violence and Globalized Imaginaries of Endangered Identities", *Contemporary Buddhism: An Interdisciplinary Journal*, Vol 16, no 1, 1–27.
- Straits Times* (2018) <http://www.straitstimes.com/asia/se-asia/facebook-says-page-of-firebrand-anti-rohingya-myanmar-monk-wirathu-removed> 27.2.2018.

Kirjoittaja on dosentti ja Helsingin yliopiston Aasian tutkimuksen yliopistonlehtori.

UUODEN TIEDEKYNÄ 2018 -PALKINTO

Yhdeksän ympäristöntutkimuksen kirjoitusta kilpailee Vuoden Tiedekynä 2018 -palkinnosta. Koneen Säätiö myöntää 25 000 euron suuruisen palkinnon vuosittain ansiokkaasti suomen kieltä käyttäneestä tieteellisestä kirjoituksesta. Kilpailuun osallistui tänä vuonna kahdeksan tieteellistä lehteä ja 17 tieteellistä kirjaa, joista osa oli artikkelikokoelmia.

Palkintoehdokkaana on myös *Tieteessä tapahtuu* -lehden (4/2016) artikkeli "Ilmastonmuutos ja avustettu leviäminen" (<https://journal.fi/tt/article/view/58545>), jonka tekijät ovat Markku Oksanen, Elina Vaara, Kai Kokko, Maria Hällfors, Leif Schulman, Marko Hyvärinen ja Susanna Lehvävirta. Ingressissä kuvataan kirjoituksen sisältöä näin:

Nopea ilmastonmuutos on vaaraksi monille lajeille. Ruijanesikko (*Primula nutans*) on pohjoinen kasvilaji, joka esiintyy maassamme suhteellisen pienellä alueella Perämeren rannikolla. Laji on rauhoitettu, mutta kenties tämä ei riitä lämpenevässä maailmassa. Voitaisiinko ruijanesikon tulevaisuus turvata, jos sen siemeniä levitetään tai taimia istutetaan uusille kasvupaikoille, joissa näkyvät lajin säilymiselle ovat nykytilannetta valoisimmat ja joihin se tilanteen salliessa voisi itsekin levittäytyä? Tällaista uutta lajien suojelun keinoa kutsutaan avustetuksi leviämiseksi. Se on herättänyt kiinnostusta, hämmennystä ja kiistaa luonnonsuojelutieteissä.